

монографія / В.І. Франчук. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 440 с.

Горбан И.М., Мельник С.И., Лысый Ю.В. Диагностика уровня экономической безопасности коммерческих банков Украины.

Проведено исследование научно-методических подходов к оценке уровня экономической безопасности коммерческого банка, и на основе оптимального подхода определен уровень экономической безопасности десяти коммерческих банков Украины.

Ключевые слова: банк, экономическая безопасность, меры безопасности, экономические угрозы, опасность, диагностика уровня экономической безопасности.

Gorban I.M., Melnyk S.I., Lysyj J.V. Diagnosis economic security of commercial banks in Ukraine.

In the article the study of scientific and methodological approaches to assess the level of economic security of commercial banks and on the basis of optimum approach certainly economic strength of ten commercial banks of Ukraine security.

Key words: bank, economic security, safety measures, economic threatens, danger, diagnostics of economic strength security.

Стаття надійшла 30 жовтня 2012 р.

УДК 338.48

Я.В. Григор'єва

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Розглядається актуальність фінансового забезпечення туристичної галузі. Здійснено оцінку стану фінансового забезпечення туризму. Запропоновано покращення фінансового стану туристичної галузі на основі зарубіжного досвіду.

Ключові слова: туристична галузь, фінансове забезпечення, інвестування туризму.

Постановка проблеми. У ХХ столітті відбулася справжня туристична революція, такою ж мірою творча і важлива, як індустріальна. Туристичний бум стався завдяки зростанню купівельної спроможності населення, збільшенню вільного часу в людей, успішному розв'язанню транспортних проблем.

Сьогодні загально визнаним фактом є віднесення туристичної діяльності до найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства, що за даними різних авторів, забезпечує від 10 до 15% світового валового продукту, 7% загального обсягу інвестицій та 5% податкових надходжень. У сфері туризму зайнятий кожен 10-й працівник (понад 200 млн. тих, хто працює). Крім того, послуги мандрівникам надають такі галузі, як транспорт, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, торгівля тощо.

Стан дослідження. Вагомий внесок у дослідження проблеми розвитку туристичної галузі в Україні внесли такі вітчизняні вчені як Л. Левковська, І. Малярчук, Г. Мунін, Д. Прейгер [1] та багато інших.

Фінансово-економічні проблеми розвитку туристичної галузі піднімаються в працях багатьох українських науковців. Зокрема А. Кулінська [5] досліджує особливості фінансового механізму в туристичній галузі. С. Захарчук [4] обґрунтовує загальні фінансово-економічні проблеми, що стосуються фінансування туристичної галузі, Ю. Варланов [3] з позиції місцевого рівня досліджує фінансовий механізм розвитку туризму.

Підкреслюючи прискоренні темпи розвитку туризму, Д. Прейгер та І.Малярчук вказують, що у 2020 р. доходи від готельно-туристичних послуг досягнуть 2 трлн. дол. Проти 445 млн. дол. у 1998 р. [1].

Метою статті є виявлення основних проблем та специфіки фінансового забезпечення туристичної галузі України.

Виклад основних положень. Сучасна світова спільнота дуже серйозно ставиться до індустрії відпочинку і туризму. Це напрям бізнесу, який швидко розвивається. Так, у 2011 році кількість туристів сягнула 990 млн. чол., а за період з січня по червень 2012 року кількість міжнародних туристів збільшилась на 5% (на 22 млн. чол.). В 2011 році сума надходжень від міжнародного туризму становила 1 трлн. дол. США або 6% від загального обсягу світового експорту [2].

Фінансове забезпечення туристичної галузі – це створення сприятливого середовища щодо виділення, розподілу та залучення фінансових ресурсів для розвитку туризму.

Фінансове забезпечення туристичної галузі має деякі специфічні риси, що насамперед пов'язане з механізмом її функціонування. В основному ця галузь потребує фінансування в суміжній сфері діяльності (готельне та ресторанне господарство, транспорт, розважальну інфраструктуру, народні промисли тощо), а з іншого боку, соціальний ефект

туризму полягає в тому, що оновленою інфраструктурою користуються не лише туристи, а й місцеве населення.

С. Захарчук зазначає, що «туристична галузь – це галузь, яка при порівняно невеликих витратах може дати значний прибуток, адже оборотність капіталу в ній у чотири рази вища, ніж у середньому в інших галузях світового господарства, при цьому витрати на створення одного робочого місця в інфраструктурі туризму в 20 разів менші, ніж у промисловості» [4]. Тому вирішення проблеми фінансового забезпечення туризму має державне значення.

Для забезпечення діяльності підприємств туристичної галузі можливі різні варіанти фінансування. В даний час передбачаються наступні джерела фінансування діяльності підприємств сфери туризму:

- власні кошти організацій;
- бюджети різних рівнів;
- кошти державних позабюджетних фондів;
- вільні кошти громадян;
- позикові кошти;
- іноземні інвестиції.

В той же час провідну роль у створенні сприятливого середовища у сфері туризму повинна проводити держава. Виділяють такі державні важелі фінансового характеру щодо розвитку туристичної галузі:

– фінансово-кредитні, спрямовані на створення сприятливого фінансово-кредитного середовища для розвитку підприємницької діяльності у туристичній галузі (мікrokредитування, пільгове кредитування, державне субсидювання, лізинг, тренінги з фінансово-кредитних питань для туристичних підприємств);

– податкові, що передбачають оптимізацію кількості податків для підприємств туристичної галузі, надання податкових пільг під конкретні проекти, які спрямовані на вирішення регіональних і соціальних проблем, інвестування у туристичну галузь (податкове регулювання, оптимізація кількості і величини податків у туристичній діяльності; створення сприятливих умов для залучення інвестицій; бюджетне фінансування програм розвитку туризму; надання податкових пільг) [6, с. 24].

Видатки державного бюджету України для розвитку туристичної галузі здійснюються через Державну службу туризму і курортів України за такими статтями: 1) фінансова підтримка створення умов безпеки туристів та розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні; 2) фінансова підтримка розвитку туризму (рис. 1).

*Рис. 1. Фінансування туризму в 2007–2011 рр.
за рахунок коштів державного бюджету України*

Складено автором за: [7].

Очевидними є незначні обсяги бюджетного фінансування туристичної галузі. В 2009 році український туризм отримав в 10 разів менше ніж в 2008, тоді як, за підрахунками фахівців, аби галузь могла нормально функціонувати й розвиватися, потрібно не менше як 48 млн. грн. щороку [8, с. 106]. Для прикладу, Туреччина в розвиток власної туристичної сфери щороку вкладає понад 80 млн. доларів, Греція – близько 120 млн.

В умовах значного дефіциту Державного бюджету України в майбутньому слід очікувати продовження незначного фінансування державної політики розвитку туризму, що неадекватно швидко зростаючим потребам індустрії туризму. Тому, одним із способів вирішення проблеми фінансування є залучення інвестицій в розвиток туристичної галузі.

Інвестиції в туристичну сферу слід розглядати у розрізі туризму окремо та загальних обсягах інвестування (враховуючи інвестиції в суміжні галузі). Як показують статистичні дані [2], обсяг інвестицій у туризм України мав тенденцію до збільшення упродовж 2005–2008 років (рис. 2). В той же час, динаміка їх росту не відповідала темпам зростання обсягів інвестицій в економіку країни в цілому. В 2009 році спостерігається зменшення інвестування туристичної сфери. Розглядаючи частку інвестицій у туристичну сферу в загальному обсязі інвестування в економіку країни, маємо показник 20,3% у 2005 році і 19,9% у 2008 році. У 2009 році цей показник зменшився до 17,5%.

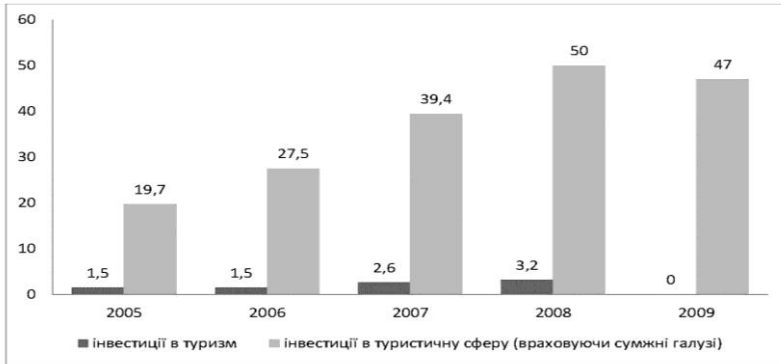

Рис. 2. Динаміка інвестицій в туристичну сферу (млрд грн.)

Основною причиною зменшення інвестування в туризм і суміжні галузі в Україні є політична нестабільність та нестабільність законодавчої бази, особливо правил оподаткування. В 2009 році додався ще один негативний фактор – економічна криза.

Отже, виходячи з висвітлених проблем розвитку галузі, пріоритетною залишається проблема її фінансування. В даному аспекті доцільно було б забезпечити можливість фінансування туристичних об'єктів, які володіють найбільш високим потенціалом, у рахунок пільгових кредитів. Надзвичайно важливе значення для цієї галузі мають інвестиційні кредити. Дефіцит інвестицій зумовлює потребу в обґрунтуванні тактики практичних дій та їх фінансово-ресурсного забезпечення. Розв'язання питання фінансування туристичної сфери потребує змін в існуючій фінансово-кредитній та податковій політиці. В зв'язку з чим необхідно істотно зменшити податковий тиск на суб'єкти туристичної діяльності, оптимізувати кількість податків і зборів. З цією метою в практику економічних відносин доцільно впровадити рентні платежі, які можуть стати основним джерелом самофінансування і саморозвитку туризму.

Крім цього, значну увагу потрібно приділити такому аспекту, як позабюджетні асигнування під державні гарантії. Даний механізм має відбуватись через об'єднання дій державних обласних адміністрацій, комерційних банків, спільних підприємств та турпідприємств. Таке об'єднання своєю кінцевою метою повинно мати створення фінансового концерну, а діяльність такого угруповання повинна бути скерована на будівництво нових об'єктів туристичної сфери, що відповідають світовим вимогам.

Обов'язковою передумовою даних заходів є те, що гарантом тут повинна виступати держава в особі Уряду або Національного банку України. Державні гарантії подібних проектів щодо емісійних зобов'язаннях учасників передбачають виключення неприродних «форсмажорних» обставин. При цьому важливою умовою є відпрацювання системи страхування інвестиційних проектів. Доведено, що забезпечення високого рівня надійності стратегічному інвестору можливо лише за наявності чітко налагодженої системи страхування інвестицій та кредитів у галузі туризму. Досягнення поставленої мети можливо досягти за умови створення консорціуму у формі акціонерного товариства з дольовою участю держави. Перспективи належного розвитку туристичної індустрії пов'язані також із тим, наскільки зможуть володіти власними, достатніми коштами підприємства туристичної галузі.

В економічному напрямі повинна здійснюватися також активна підтримка і створення спеціальних умов функціонування для учасників ринку, що займаються розробкою сучасних технологій використання національного туристично-рекреаційного потенціалу з метою пропозиції туристам нових видів послуг. Це стосується розвідки і забезпечення доступу до термальних вод, лікувальних грязей, джерел мінеральних вод, що забезпечить розширення асортименту туристичних послуг, диверсифікації туристичної діяльності, подовження туристичного сезону.

Світовий досвід передбачає такі типи допомоги держави туристичним підприємствам, які варто більш широко використовувати в Україні:

- субсидії, що допомагають розв'язати проблему готівки, особливо на першій стадії реалізації туристичних проектів (що розповсюджено в Австрії, Франції, Італії, Великобританії);
- пільгові позики, що дозволяють компенсувати розрив між фіксованою і комерційною ставкою, контроль за реалізацією проекту, під яку видається позика, здійснюється протягом усього терміну реалізації;
- боніфікація відсотків і поручительство відносно позик і субсидій – уряд або спеціальний орган гарантує позики, надані комерційними банками на розвиток туризму. При цьому передбачається проведення оцінки можливостей проекту виконати умови, зафіксовані при наданні позик, а також оцінки ризику використання гарантій;
- податкові пільги, які надаються після того, як певний туристичний проект починає приносити дохід (в Італії іноземним інвесторам передбачається зменшення ПДВ) [9, с. 400].

Висновок. Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що проблема фінансового забезпечення туристичної галузі є досить актуаль-

ною, оскільки розвиток туризму стимулює інші галузі економіки та сприяє авторитету держави на міжнародному рівні.

Фінансові інструменти, що забезпечують розвиток туристичної галузі, які варто використовувати в Україні, включають: 1) бюджетне фінансування програм розвитку туризму, лізинг; 2) кредитування (надання кредитів на пільгових умовах для фінансування туристичних об'єктів; зниження процентних ставок банківського кредитування); 3) податкові пільги (звільнення від частини податків) під конкретні проекти, оптимізація кількості, зменшення ставок податків і зборів, зменшення податкового тиску на суб'єкти туристичної діяльності, надання податкових канікул тощо; 4) субсидіювання – безповоротне надання коштів для покриття витрат, збільшення прибутків; 5) підтримка підприємств банками, страховими компаніями, корпораціями та ін.

Фінансування передбачає залучення коштів в першу чергу в розвиток сучасної туристичної інфраструктури, внутрішнього та соціального туризму. Фінансове забезпечення повинно стати основою державної туристичної політики та сприяти розвитку економічного потенціалу країни.

1. Левковська Л. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного бізнесу в Україні / Л. Левковська, Р. Чабан, Г. Мунін // Економіка України. – 2003. – № 6. – С. 31–36.

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-tourism.org

3. Верланов Ю. Фінансово-економічний механізм та інструменти політики туризму в Україні / Ю. Верланов // Наукові праці ЧДУ ім. Петра Могили. – 2005. – Т. 38. – Вип. 25. – 2005. – С. 76–85.

4. Захарчук С. Фінансово-економічні проблеми функціонування туристичної галузі / С. Захарчук // Економіка. Управління. Інвестиції. Електронне науково-фахове видання. – 2010. – № 1(3).

5. Кулінська А. Особливості фінансового механізму державного управління суб'єктами невиробничої сфери (на прикладі туристичної галузі України) / А. Кулінська // Ефективність державного управління: збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 18/19. – С. 468–476.

6. Механізм державного управління туристичною галузю (регіональний аспект): наукова розробка / М. Біль, Г. Третяк, О. Крайник. – К.: НАДУ, 2009. – 40 с.

7. Про державний бюджет України на 2007–2011 роки: Закони України // Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Фен Я.О. Дослідження туристичної галузі в Україні / Я.О. Фен // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць; Міністерство економіки України; Науково-дослідний економічний інститут. – К., 2006. – Вип. 10(65). – С. 104–109.

9. Охріменко А.Г. Фінансові аспекти функціонування туристичної галузі / А.Г. Охріменко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 394–403.

Григорьева Я.В. Финансового обеспечения туристической отрасли: состояние и проблемы.

Рассматривается актуальность финансового обеспечения туристической отрасли. Осуществлена оценка состояния финансового обеспечения туризма. Предложено улучшение финансового состояния туристической отрасли на основе зарубежного опыта.

Ключевые слова: туристическая отрасль, финансовое обеспечение, инвестирование туризма.

Grigorieva Y.V. Financial support of a tourism sector: state and problems.

The article considers the relevance of financial support of tourism. The estimation of financial support of tourism is also done. It is suggested the scheme of improvement of the financial condition of the tourism industry on the basis of foreign experience.

Key words: tourist industry, financial support, investment of tourism.

Стаття надійшла 9 жовтня 2012 р.

УДК 343.911

Л.Ф. Гула

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ І ПРИПИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПРОТИДІЄЮ ЗАКОННІЙ ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто питання щодо виявлення та припинення злочинів, пов'язаних із протидією законній господарській діяльності.

Ключові слова: господарська діяльність, протидія, рейдерство, попередження, виявлення злочинів.

Постановка проблеми. Розпочавши демократичні перетворення, Україна зіштовхнулася зі значними перешкодами на шляху побудови нових суспільно-політичних і економічних відносин, зі зростанням злочинних проявів. Кримінальна небезпека перебуває в епіцентрі найгостріших проблем, які тривожать суспільство, вона створює серйозну загрозу життю, здоров'ю, правам і свободам